

PTUJSKI LIS

Politično gospodarski tednik.

izdaja se v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 15

Ptuj, 16. aprila 1922

IV. letnik

Zborovanje zaupnikov dem. stranke v Mariboru.

Dne 9. aprila t. l. od 10. ure dopoldne do 2. ure popoldne se je vršil zbor zaupnikov demokratske stranke v „Narodnem domu“ v Mariboru.

Čez 450 zaupnikov se je zbralo iz vseh krajev mariborskega volilnega okrožja. Prišli so tudi Korošci in Prekmurci. Zboru je predsedoval podpredsednik stranke, g. dr. Vladimir Ravnikar.

Glavna poročila sta podala vodilna politika stranke dr. V. Kukovec in dr. A. Kramer, bivša ministra. Dr. Kukovec je v kratkih obrisih podal v 4 odlomkih aktualno gradivo, o katerem je imel zbor razpravljati. Načrtal je pred vsem politično zgodovino tega okrožja, počenši z ustanovitvi štajerske narodne stranke, dotaknil se je razpusta iste začetkom 1918 ter strnitve s Kranjsko narodnonapredno in novo demokratsko stranko, ter povdarjal, da se danes v nekem oziru vračamo v zgodovini nazaj, ker ustanovljamo kolikor toliko samostojno organizacijo za nekdanjo slovensko Štajersko, naši državi pripadli del Koroške in za Prekmurje. V drugem delu govora je objasnil borbo zadnjih dveh mesecev za koncentracijo narodnjakov in naprednih sil iz kmečijske in narodnosocijalne stranke. Obsodil je odklonilno stališče vodstev slednjih struj, katerim pa množice niso ostale zveste, ker je že na današnjem shodu pozdravil odlične politike, ki se vračajo v skupno organizacijo. V tretjem delu svojega govora je opravičeval delo stranke za lokalni interes mariborske oblasti, ki odgovarja ustavi in program demokracije. Slednjič je pokazal na temelje socialnega in gospodarskega delovnega programa stranke. Označil je razloček med gospodarskimi strankami, ki pomenijo reakcijo in ne-

Mežnar, župnik in tat.

Pred nekaterimi leti sta živela dva mlađa, jako zviata ter neustrašljiva tatova. Nekega večera se domenita, da gresta jeden po tele, in drugi po orehe, ter se bosta v mrtvašnici snidla. Tisto noč se pripeti, da gre mežnar pozno v noč mimo tistega pokopališča. Ko pride blizu mrtvašnice, pozove svojega kužeka, ki je preganjal mačko, katera je čakala na svoj plen. Pes se je predaleč oddaljil od svojega gospodarja, da bi slišal njegov klic; zatoraj začne mežnar žvižgati in ga klicati: „Prebiraž — Prebiraž — Prebiraž“ —! Tat v mrtvašnici, ki je donesel orehe, misli, da se njegov tovariš šali z njim, se odzove: „Ne prebiram, od kraja jem!“ Mežnarju se dozdeva, da sliši glas, pozove še glasneje svojega „Prebiraža“, ker so se mu začeli lasje ježiti na glavi. Bil je namreč jeden izmed junakov, kateremu se pri vsakem najmanjšem šumu hlače tresejo. Ko je tat zopet slišal glasneje klicati: „Prebiraž!“ se tudi on zadere: „Ne, od kraja jem!“ To je bilo že preveč za mežnarja, po-

kako združenje bahačev z bahaško politiko sebezprecenjevanja, dočim demokracija zmaguje z notranjo močjo ideje, z vzbujanjem privatne inicijative slabjših, da se dvignejo kvišku, in z odkrito borbo zoper ponižujoče pomanjkanje trpečih množic. Ob veliki senzaciji zbora je končal z opozoritvi na govor srbskega poslanca in ministra Voje Markoviča, ki računa na politično stabilnost v prihodnjih 10 letih le v Srbiji, dočim bode med drugimi Slovenijo pozornica vsakovrstnih revolt in brezplodnega cepkanja in pričkanja, kakor nam je baš pokazala grda protidemokratska demokracija najbogatejšega meščanstva v Ljubljani na protestnem trgovskem shodu. Pozval je zbor, da se odloči, da položi demokracija v pogled ti politični nezrelosti srednjih slojev slovensko orožje in jih pripusti za 10 let anarhiji, ali se pa naj sklene borba zoper demagogijo in akcija za razvitje najvišje energije naprednih slojev v obnovljeni organizaciji.

Nato je dr. Kramer v sijajnem govoru risal politiko naroda Jugoslovanov kot celote, vpliv demokracije v Srbiji in pri nas, izrastke demagoštva v Hrvatski in Sloveniji, koncentrično agresivno politiko vseh reakcionarnih strank zoper demokratsko stranko in kampanjo obrekovanja zoper demokratske politike v Sloveniji.

Stališče obrtništva je v lepem govoru označil Ivan Rebek, izjavljajoč, da je obrtništvo v celoti z demokracijo, kateri zaupa in s katero hoče delati. Lovro Petovar je v temeljnih izvajanjih obravnaval kmečke politične cilje demokracije v mariborski oblasti, vinogradništvo, živinorejo, hmeljarstvo, gozdarstvo. Dr. Reisman je razvil v jedernatih besedah program kulturnega dela stranke. Dr. Josip Zdolšek iz Brezic je govoril o razmejitvi mariborske in ljubljanske oblasti, zahtevajoč ohranitev sodnih organizacij. Kmet Petrovič

žene se v beg, da prisopiha ves zasopel v farovž ter naznani gospodu župniku, da v mrtvašnici duhovi strašijo in morda pomoči iščejo. Gospod župnik, natančen v svoji službi, pokličejo gospoda kaplana, da gredo z mežnarjem pogledat, kaj da to mora biti. Gospoda kaplana slučajno ni bilo doma, zatoraj so se morali gospod župnik odločiti za ta posel. Ker so težko hodili, moral jih je mežnar nositi „štuporamo“ (na ramah). Ko tat v mrtvašnici zapazi bližati se nekaj belega, misleč da prihaja njegov tovariš s teletom, gre nasproti in vpraša: „Kje bova si ga klala?“ Gospod župnik misleč, da sta mežnar in tat zmenjena, da jih ubijeta in župnišče oropata, niso marali delj časa obstati na mežnarjevih ramah, ampak se ga oprostijo in tečejo z mladeniško hitrostjo proti farovžu. Mežnar vdere tudi za njimi in tat misleč, da je tovarišu tele ušlo, mahne še urneje za njima. Tako so se podili do farovža, kjer vderejo gospod župnik v farovž in zapahnejo duri za seboj. Mežnar ostane ves pogubljeni na pragu, in tat videč to pomoto, se vrne držeč za trebuh v mrtvašnico, kjer še sedaj čaka svojega tovariša, ako še ni prinesel teleta.

iz ptujskega okraja, prej organizator kmečijske stranke in Prekmurec, govorila sta o stališču nasproti organizaciji, v katero sta izjavila vstopiti. Bizjak iz Celja je razvil obrtniški program. Zupanc, bivši kandidat narodnosocijalne stranke, je pozdravil zbor pismeno ter ponudil sodelovanje.

Potem so se sprejele važna resolucije, ki so dale smernice delu stranke za v bodočnost.

Natančneje poročilo o shodu poda naša organizacija dne 20. aprila t. l. ob 8. uri zvečer v „Vinariji.“

37,000.000 Rusov umira!

Ljudje, Slovenci!

V Ameriki kurijo stroje s koruzo, kopicē žita gnijejo s skladišči, evropska mesta se se potapljajo v alkoholu in veseljačenju . . . v širnih stepah Rusije pa čaka 37 milijonov ljudi na smrt od lakote.

Solnena žega je izsušila rusko zemljo in uničila žitne kali v zemlji, požgala travnike in zelišča. Ljudstvo je pojedlo zadnjo živince in poslednjo bilko in sedaj umira . . . Ruske matere rotijo v zadnjem obupu evropske in ameriške ljudstvo, da reši vsaj njih otroke, same pa se udajajo v strašno usodo smrti.

37,000.000 ljudi strada, od katerih preti 19,000.000 neposredna smrt če se v zadnjem hipu vse človeštvo ne zave svoje najsvetejše dolžnosti do sobratov. Dr. Nansen, ki vodi v Rusiji prehranjevalno akcijo Zveze rdečih križov, je v septembru leta 1921 prosil evropske vlade za posojilo v znesku 5,000.000 funtsterlingov (okoli 7 milijard naših kron.) Ta znesek bi zadostoval, da se prežene belo ženo s povolžskih poljan. Toda Evropa je bila gluha, tista Evropa, v kateri je samo Anglija izdala 20,000.000 funtsterlingov za blokado Rusije, tista Evropa, v kateri je samo mala Slovenija popila v enem letu eno tretjino zahtevane svote.

Čas hiti in vsako uro se množe grobovi ob Volgi. V dvanajsti uri so vendar pričela razna humanitarna društva zbirati prispevke za pomoč Rusiji. Na nas je, da kolikor je to mogoče, zbrisemo s sebe greh brezbriznosti in trdosrčnosti. Obračamo se zato na vse ljudi, ki bivajo v Sloveniji, da prispevajo za ruske ljudi, ki gladu umirajo. Ljudje pomagajte ljudem! Slovenci pomagajte otrokom, starišem in vdovam tistih milijonov ruskih vojakov, ki so s hekatombami svoje krvi v Karpatih gradili temelje vaše svobode. Kristjani, usmilite se kristjanov! Kmetje in delavci prihitite na pomoč kmetom in delavcem!

Dne 25. marca se je končno tudi v Ljubljani konstituiral odbor za pomoč gladnim v Rusiji. V odboru so zastopane vse slovenske stranke, važnejše kulturne in humaniterne organizacije. Pokroviteljstvo so prevzeli: g. pokrajinski namestnik Ivan Hribar, g. knez in škof Anton B. Jeglič, rektor vseučilišča g. prof. dr. Gojmir Krek in župan mesta Ljubljane g. dr. Perić. Vse v odbora zasto-

pane stranke in korporacije bodo prirejale zbirke in priobčevale prispevke v svojih glasilih. Zbran denar bo skupno naložen v poštni hranilnici, in se bo dal na razpolago dr. Nansenovi akciji, ki že danes oskrbuje okoli 500.000 otrok in ki tudi sicer organizira po gladujočih krajih Rusije kuhinje in bolnice. Stroški za prehrano enega človeka do nove žetve znašajo 3 dolarje (900 naših kron.) Zbirke socijalističnega delavstva se bodo pošiljale preko internacijonalnega delavskega odbora za pomoč Rusije, ki je poslal v Rusijo 24 transportov z živili in obleko za 12.000 ljudi in ki je razen tega opremil celo vrsto bolnic in otroških domov. Dalje se bodo pošiljali prispevki socijalističnega delavstva preko internacijonalne akcije amsterdamske strokovne internacionale, ki je do pred kratkim vzdrževala 40.000 otrok in ki zviša sedaj to število na 100.000.

Prof. dr. Nansen, prof. dr. Muhlen (vodja ekspedicije nemškega rdečega križa, vodje ameriške pomožne akcije itd. so protestirali proti vestem, ki so se pojavile v Evropi in ki so govorile o izropanju pomožnih vlakov v Rusiji. Dr. Nansen je izrecno konstatiral, da so sedaj vsi vlaki prišli na določena mesta, da ni bil v Rusiji noben vlak izropan in da so sovjetske vlasti vedno v najlepši slogi delovale z inozemskimi komisijami. Ruska vlada sama vodi velikansko akcijo za pomoč gladujočim in vzdržuje okoli 2.000.000 otrok ter odpravlja, v kolikor to dopuščajo transportne razmere ljudi iz gladujočih gubernij v druge gubernije. Ruske cerkve so odločile, da prodajo svoje zlato in drage kamenje v korist gladujočim. V inozemstvu so do sedaj največ dali organizirani delavci vseh socijalističnih skupin, ameriška država, ki je dala 20.000.000 dolarjev, razni rdeči križi in Sveta stolica, ki je pozvala v posebnem pismu vse vernike za prispevke.

Francosko predavanje v Ptuju.

In vendar se giblje — izobraževalno delo v Ptuju. Muzejsko društvo je v enoletni dobi priredilo 4 predavanja. Jugoslovanska Matica je imela dvoje predavanj, drugo s slikami se je temeljito izrabilo: trikrat tekom dneva za šolsko mladino in enkrat zvečer za občinstvo. Sokol je imel svojo akademijo s predavanjem o telesni vzgoji in prireja od časa do časa poučne izlete in predavanja za svoje članstvo. Dramatično društvo nudi Ptujčanom gledališke predstave, druga društva pa delujejo bolj interno.

Tem društvom se je pridružil novo ustanovljeni Cercle français, ki se je v soboto, 8. aprila srečno vpeljal s prvim francoskim predavanjem. Predaval je g. prof. Lucien Tesnière, lektor francoskega jezika na ljubljanski univerzi. Predavatelj si je za uvajanje v moderno francosko književnost izbral Paul Bourget-ov roman „Le disciple“ („Učenec“), ki je izšel l. 1889 in se obrača proti naturalistični in realistični smeri, ki je takrat vladala na Francoskem. Mlad filozof, ki se je navzel naturalističnih in ateističnih idej svojega učitelja Adrien Sixte-a, nastopi službo pri stari plemiški rodbini. Tam ekspementira s svojim filozofskim in psihološkim znanjem in doseže, da se domača hči zaljubi v njega in zavrže vse tradicije svoje rodbine. Ko pa nesrečnica spozna, da je le predmet eksperimentom, konča sama svoje mlado življenje. Pred smrtjo je pisala svojemu bratu, ki je bil častnik; ta maščuje čast svoje sestre in usmrti mladega filozofa. Teorije, katere je Adrien Sixte vcepil svojemu učencu, so pah-nile dve rodbine v nesrečo.

Proti tem teorijam, proti sodobni naturalistični in ateistični filozofiji je naperjen Bourgetov roman. Adrien Sixte je zastopnik te filozofije. Ideje, katere mu pripisuje Bourget v svojem romanu, so posnete po francoskem filozofu Hippolyte Taine-u. Predavatelj je to pokazal s citati iz romana, katere je primerjal s citati iz Taine-ovih del. Tako je ta roman prav primeren, da nas uvede v dve glavni

struji francoske književnosti: materialistično-realistično na eni strani ter reakcijo proti njej na drugi strani. F. V.

Dopisi.

Občni zbor JDS v Ptuju. Večer dne 7. aprila t. l. je bil namenjen predavanju g. Vek. Špindlerja v Narodnem domu v Ptuju. Kljub temu, da se je že v popoldanskih urah tega dne zaznalo, da g. Špindlerja ne bo, se je zbralo precej pristašev v Nar. domu. Večer se je izpolnil s koristno debato. Naslednjega dne se je vršil v ravno istih prostorih občni zbor. Predsednik g. dr. Tone Gosak je podal poročilo v obrisih o delovanju organizacije od zadnjega občnega zbora naprej. Orisal je načelna stališča napram drugim strankam v tej delovni dobi z ozirom na konkretne slučaje. Tajnik g. dr. Šalamun je podal podrobnejše poročilo. Blagajnikovo poročilo je podalo, da je gotovine 2700 kron. Finančne so razmeroma ugodne, ker je predsednik naklonil organizaciji čez 1900 kron, tajnik pa par sto kron. Odboru se je podelil absolutorij ter se je izrekla posebna zahvala požrtvovalnemu predsedniku in tajniku. Nato se je izvolil ožji odbor 11terih članov ter širši odbor 38 članov. Odbor navajamo posebej. Potem se je razvila debata, ki je trajala čez 2 uri ter je rodila važne sklepe. Predsednik je v sklepnem govoru zamogel z zadoščenjem povdariti, da so bili govori debate na idealni višini ter je zaključil ob 11-uri zvečer občni zbor. V odbor kraj. org. JDS so bili voljeni: dr. Tone Gosak, predsednik, g. A. Klemenčič, nadučitelj, I. podpredsednik, g. Franc Lenart, II. podpredsednik, g. dr. Franjo Šalamun, tajnik, gđc. M. Kocmut-ova, tajnica, gg. Karl Kveder, dr. M. Senčar, Ferdinand Skuhala, Zelenko Ignac, dr. I. Fermevc, dr. Bela Štuhec, Mahoric F. odborniki. Jednakočasno se je izvolil širji odbor: Zupančič Dragotin, gostilničar, Sagadin Ljudevit, tajnik, Vaupotič I., sedlar, Šegula I., sedlar, dr. Visenjok Veko, odvetnik, Košar Franc, davčni uradnik, Franci Janez, hlapec pri Zupančiču, Schönwetter J., pomočnik pri Al. Brenčiču, Kostanjevec Alojz, pomočnik pri g. Lenartu, ga. Vida dr. Horvatova, gđc. Irma Schelig-ova, ravnateljica m. š., Snoj Ivan, trgovec, Jančič Ivan, učitelj, Alič Franc, profesor, Sagadin Josip, mizar, dr. Komljanec Josip, profesor, Brenčič Anton, trgovec, dr. Jurtela Franc, odvetnik, Toplak Franc, upravitelj, Gorup Jožef, nadučitelj, Turin Viktor, postajevodja, dr. Vrečko Vladimir, zdravnik, Kraigher Avgust, trgovec, Celestina Feliks, inženir, Orešnik Vinko, gostilničar, Princ Albert, davčni uradnik, Krusič Jakob, bančni sluga, Arnejčič Josip, čevljar.

Za ubožni sklad so darovali: Artenjak & Schosteritsch 200, Franc Plazotta 200, Anton Mahorič 200, Alojz Kraker 400, Franc Urban 200, Rudolf Ribič 200, Ignac Reich 200, Karl Heller 200, Robert Rosenfeld 200, Rudolf Wibmer 400, Sonnenschein & sinovi 400, Teichner 400, Dengg 400, Egon Schwab 400, Fürst in sinovi 400, Paul Ornig 500. Steudte star. 200, dr. Sadnik 400, Paul Pirich 400, Štefan Keltner 200, Oskar Moses 200, Weilanditsch Albert 200, Košir 100, Rudolf Writzl 400, I. Kovačec 200, Slawitsch & Heller 200, Jurca 200, Martin Brus 40, Franc Gross 20, Leposcha, omož. Krainz 40, skupaj 7700 K.

Ptujski glasbeni učitelji v Čakovcu. Orkestralno društvo v Čakovcu je naprosilo prof. Gregora, tukajšnje glasbene šole, ki je znan kot bivši solist na gosli v orkestru carske opere v Moskvi, da sodeluje na koncertu v Čakovcu. Koncert se je vršil dne 1. aprila. Razen prof. Gregora sodelovala je tudi gđc. Stöhrova, učiteljica glasovirja ptujske glasbene šole. Obljubljeno nam je strokovnjaško poročilo o koncertu. Za danesle omenja mo, da so Čakovčani povabili prof. Gregora, da priredi samostojni koncert v Čakovcu.

Za dijaško kuhinjo v Ptuju je darovala g. Franjo Robič, Središče 200 K mesto cvetja

na grob mali Marici Jurjaševič, hčerki središkega trgovca Matija Jurjaševiča.

Za Jugoslovensko Matico so darovali solarji dvorazredne osnovne šole v Selah kot pirhi 70 Din. 25 p, kateri znesek se je odposlal svojemu namenu. Presrična hvala vsem darovalcem.

Muzejsko društvo priredi v sredo, dne 19. aprila ob 6. uri popoldne v dvorani tukajšnje mestne glasbene šole poučno predavanje. Predava okrajni sodnik g. dr. Travnar o zgodovini Ptuja med l. 568—955 (kulturni del.) Prostovoljni prispevki se hvaležno sprejemajo, sicer je vstopnina prosta. Ker je predavanja zelo zanimivo, pričakuje odbor obilno udeležbo.

Dramatično društvo v Ptuju je priredilo v nedeljo, dne 9. aprila in v ponedeljek, dne 10. aprila uprizoritev Gangl-jeve drame „Sin.“ To je gotovo v letošnji sezoni najtežje delo, ki nam ga je podalo dramatično društvo. Velik je bil trud, da se je ta vpriporitev mogla izvršiti. Igralo se je vobče dobro. Gosp. Majcenu pripada prvenstvo večera. G. Šegula nam je podal tip pokvarjenega nesimpatičnega izgubljenega sina. Višek je dosegel proti koncu, ko je predstavljaj zblaznelost. Mestoma je bilo opaziti pogreške, ki so samo na sebi majhni, ki žalijo estetični čut gledalca. Igralec se ne sme vsesti na odru, da kaže občinstvu hrbet. Naravnost nedelikatno je pa bil način, kako je davil Ciril svojega brata. Tipično plastično je kazal zadnji del telesa občinstvu. Pravilno bi bilo, da bi se bil napadeni vlegel po dolgem na divan z glavo proti občinstvu in bi bil napadalec Ciril obrnjen tudi z glavo napram gledalcem. To so malenkostni pogreški, kateri se lahko opustijo ter ne kvarijo sicer dobro pripravljene in izvrstno nastudirane igre. Pri razdelitvi vlog naj bi se na to pazilo, da igralci, ki imajo izrazi to nadarjenost za šaljave vloge ne dobe prideljenih zanje prerisnih vlog.

Plesna šola v Ptuju. Odlični strokovnjak g. Jakob Pečnik vodi kot strokovni učitelj plesa vaje v Društvenem domu. Bilo je že sicer nekaj vaj, a poduk še ni napredoval toliko, da bi ne mogli vstopiti novi člani. G. Pečnik daje tudi posebej poduk posameznikom. Udeležba je doslej nepričakovano dobra. Tudi otroci se vezbajo v plesu. Kolikor smo imeli priliko videti, vodi imenovani gospod vaje z velikim uspehom, kateri je pri svojih vzgojencev prav priljubljen.

Demokratski sestanek. Dne 20. aprila t. l. ob 8. uri zvečer je zopet demokratski sestanek. Na polnoštevilno udeležbo vabi Odbor.

Podporno društvo za revne gimnazijce v Ptuju se je bilo obrnilo do denarnih zavodov, občinskih zastopov in premožnejših posameznikov v ptujskem okraju s prošnje za denarne prispevke v svrhu nabave šolskih učil za revne gimnazijce. Te prošnji so se velikodušno odzvali ti-le gospodje, zavodi, občine etc.: G. dr. Fermevc 200 K, g. dr. Gosak 200 K, g. Lovro Petovar, Ivanjnkovci 200 K, g. Zdravec, Središče 200 K, g. E. Zupanc, Rogaška-Slatina 1000 K, Delniška d. Peto-vija 200 K, Podružnica Ljub. kred. banke 500 K, Pettauer Vorschußverein 200 K, Kmečka posojilnica Ptuj 600 K, Uprava posestev Štajerske hranilnice 200 K, Zdravilišče Slatina 300 K, Posojilnica Hajdin 400 K, mestna občina Ormož 1000 K, skupaj 5200 K. Razven tega je naklonil društvu okrajni zastop Ptuj, kakor lani tudi letos 2000 K in mestna občina Ptuj 1000 K. Društvo izreka velikodušnim darovalcem iskreno zahvalo z željo, da najdejo mnogo posnemovalcev. Odbor.

Poverjeništvu splošne organizacije vojnih invalidov v Ptuju javlja, da ima odslej naprej uradne ure vsak petek od 8. do 12. uri; ob sredah in nedeljah uradne ure odpadejo.

Protituberkulozna liga v Ptuju. Na ptujskem okrajnem glavarstvu se je vršil dne 30. sušca t. l. sestanek zastopnikov vseh slojev v svrhu posvetovanja o ustanovitvi protituberkulozne lige za politični okraj ptujski. Gospod vodja okrajnega glavarstva dr. O. Pirkmaier je v svojem pozdravnem nagovoru povdarjal smotrenega protituberkuloznega delovanja v naših